

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет музичного мистецтва і хореографії
Кафедра академічного та естрадного вокалу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
« 01 » 03 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**Методика викладання сольного співу у вищій
школі**

спеціальності: 025 «Музичне мистецтво»
освітнього рівня: другого (магістерського)
освітньої програми: 025.00.02 «Сольний спів»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 0.110/23
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 20 23

Київ – 2023

Розробник:

Мережко Юлія Валеріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу

Викладач:

Мережко Юлія Валеріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри академічного та естрадного вокалу

Протокол від 28.08.2023 року № 9

Завідувач кафедри Олена ЗАВЕРУХА
(підпис)

____.____.2023 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи) Юлія МЕРЕЖКО
(підпис)

Робочу програму перевірено

____.____.2023 р.

Заступник декана Інна ТКАЧЕНКО
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол
(підпис) (ПБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна		заочна	
Вид дисципліни	<i>Обов'язкова</i>			
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>Українська</i>			
Загальний обсяг кредитів/ годин	<i>4 / 120</i>			
Курс	<i>2</i>		<i>2</i>	
Семестр	<i>3</i>	-	<i>3</i>	-
Кількість змістових модулів за розподілом:	<i>1</i>	-	-	-
Обсяг кредитів	<i>2</i>	-	-	-
Обсяг годин, у тому числі:	<i>60</i>	-	-	-
Аудиторні	<i>16 годин</i>	-	-	-
Модульний контроль	<i>4 години</i>	-	-	-
Семестровий контроль	<i>30 годин</i>	-	-	-
Самостійна робота	<i>10 годин</i>	-	-	-
Форма семестрового контролю	<i>Екзамен</i>	-	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча навчальна програма «Методика викладання сольного співу у вищій школі» є обов'язковою для студентів спеціальності 025.00.02 Сольний спів. Вона узагальнює теоретичні знання студентів у галузі вокальної педагогіки та практичний досвід роботи в класі сольного співу, систематизує їх в методичному аспекті на основі застосування міждисциплінарних зв'язків, а також знайомить студентів з сучасними інноваційними вокальними методиками.

Зміст дисципліни складають лекційні, практичні заняття, завдання для самостійної роботи студентів. Види контролю: модульний контроль.

Мета дисципліни - сформувати у студентів систему науково-методичних знань та практичних вмінь в галузі вокальної педагогіки; ознайомити студентів з основними принципами вокальної педагогіки та методикою викладання дисципліни «Сольний спів»; сформувати основу екологічних знань про збереження та охорону співацького голосу; виховувати естетичний смак, критичне мислення, сформувати ціннісні орієнтації у продукції сучасного музичного простору.

Завдання курсу:

- сприяти усвідомленню студентами науково-методичних основ розвитку співацького голосу;
- надати студентам психофізіологічні знання про співацький процес, будову та функції голосового апарату;
- сформувати у студентів здатність до засвоєння та передачі психолого-педагогічних та методичних знань та вмінь;
- сприяти набуттю навичок постановки голосу у вокальному та мовленнєвому режимі роботи голосового апарату;
- сприяти вивченню науково-методичних основ становлення академічного та естрадного мистецтва, педагогічної діяльності видатних співаків та педагогів;

- стимулювати творчі пошуки студентів, вміння професійно мислити, застосовувати набуті знання у виконавській та педагогічній діяльності.

Протягом проходження даного курсу у студентів мають бути сформовані наступні компетентності:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні проблеми і задачі у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень або здійснення інновацій в теорії, історії музики, у педагогіці, виконавстві та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
2. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
6. Здатність до міжособистісної взаємодії.
7. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

1. Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.
2. Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.
3. Здатність інтерпретувати художні образи у вокально-виконавській та музично-педагогічній діяльності.
4. Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.
5. Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

6. Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

3. Результати навчання за дисципліною:

Студент повинен:

- Володіти професійними навичками вокально-виконавської, творчої та музично-педагогічної діяльності.
- Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
- Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
- Здійснювати викладання вокалу з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача.

Начальна програма дисципліни «Методика викладання вокалу у вищій школі» забезпечена електронним навчальним курсом(<https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=26552>) та може за потреби викладатись дистанційно.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів, теми	Розподіл годин між видами робіт							
	Усього	Аудиторна:						
		Аудиторних	Лекційних	Семінарських	Практичних	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль 1 Питання практичної роботи зі студентами								
Наукові засади вокальної та мовленнєвої методики. Розвиток співочих навичок та формування вокального слуху	6	4	2		2		2	
Деякі причини дисфоній. Поняття «фоніатрія», «фонопедія». Основні принципи гігієни та охорони голосу.	6	4	2		2		2	
Методичні рекомендації по роботі зі студентами-початківцями	4	2			2		2	
Модульний контроль	2							2
Разом	18	10	4	-	6	-	6	2
Змістовий модуль 2 Жанри та виконавські стилі естрадного вокалу, методика їх виконання								
Вивчення джазу на заняттях співу в дитячій музичній школі. Рок-вокал та соул вокал: особливості виконання.	3	2	2				1	
Український естрадний та автентичний спів: спільні та відмінні ознаки	3	2			2		1	
Сучасні манери та методики співу	4	2			2		2	
Модульний контроль	2							2
Разом	12	6	2	-	4	-	4	2
Усього	30	16	6	-	10	-	10	4
Семестровий контроль	30							
Усього	60	16	6	-	10	-	10	4

5. Програма навчальної дисциплін

Змістовий модуль 1 Питання практичної роботи зі студентами

Тема 1. Наукові засади вокальної та мовленнєвої методики. Розвиток вокальних навичок та формування вокального слуху

Поняття про процес утворення звука. Теорії звукоутворення (міоеластична, нейроронаксична, резонансна). Голосовий апарат як акустична система. Психофізіологічні знання про роботу органів звукоутворення. Поняття «постановка голосу» – «вокальна техніка» та «вокальна механіка». Формантні характеристики мовлення і співу видатних співаків як критерій ефективності процесу фонації. Вокально-дихальні та вокально-мовленнєві вправи. Принципи вокальної педагогіки та особливості індивідуального підходу в опануванні вокальним мистецтвом.

Основні вокальні навички: співацьке дихання, звукоутворення, артикуляція та інтонація. Основні методи роботи над інтонацією та формуванням вокального слуху.

Тема 2. Деякі причини дисфоній. Поняття «фоніатрія», «фонопедія». Основні принципи гігієни та охорони голосу

Фактори, які впливають на функціональні порушення голосу співака. Класифікація функціональних дисфоній: гіпотонусна, гіпертонусна, спастична, психогенна афонія, фонастенія. Органічні порушення у гортані, «природа» їх виникнення. Хвороби, що виникають у наслідок вірусних та бактеріальних інфекцій. Питання етики та деонтології у фоніатричній та педагогічній практиці.

Гігієнічні правила та гігієнічні заходи, які впливають на охорону і розвиток вокального голосу в процесі занять сольним співом. Добір репертуару як засіб збереження дитячого голосу.

Тема 3. Методичні рекомендації по роботі зі студентами-початківцями

Методичні прийоми та методи роботи з організації вокального навчання у класі сольного співу. Організація самостійної роботи студентів; види та форми проведення занять (традиційні та за новітніми технологіями); роль комунікативного спілкування при підготовці майбутніх фахівців; психологічні проблеми викладача в сучасних умовах та роль його особистості у навчально-виховному процесі; педагогічний такт та техніка педагогічного спілкування.

Змістовий модуль 2

Жанри та виконавські стилі естрадного вокалу

Тема 1. Вивчення джазу на заняттях співу в дитячій музичній школі. Рок-вокал та соул вокал: особливості виконання

Історія створення джазу. Блюз. Джазові виконавці ХХ століття. Етапи розвитку та особливості виконання блюзу. Характерні особливості мелодики блюзу. Характерні особливості та технічні прийоми стилю соул: невизначене взяття нот, гра «регістрами», пасажі rapping, темброві прийоми соула. Методика виконання соула: «компресований» голос, полуголос або субтон. Відмінні риси між стилем соул вокал та рок-вокал.

Тема 2. Український естрадний та автентичний спів: спільні та відмінні ознаки.

Особливості вокального навчання у народній манері співу. «Народна манера співу», її ознаки: взаємозв'язок з побутовою мовою (діалект);

2) специфічне звуковидобування; 3) перевага однорегістрового (грудного) звучання голосу над головним; 4) комплекс специфічних народно-співацьких прийомів і засобів («з'їзди», «під'їзди» до звука, глісандо, словообрив тощо) за Лоцман Р.О. Український естрадний та автентичний спів: спільні та відмінні ознаки.

Тема 4. Сучасні манери та методики співу

Методика Сета Ріггза та її вплив на мистецтво естрадного співу. Прийоми вивчення естрадного співу: 1). розщеплення; 2). драйв (підвиди: рев, хрипкий голос, гроулінг та ін.); 3). субтон; 4). обертоновий спів; 5). глісандо, або «слайд» — плавний перехід з ноти на ноту; 6). фальцет; 7). Йодль; 8). Штробас.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	1	1
Відвідування семінарських занять	-	-	-	-	-
Відвідування практичних занять	1	3	3	2	2
Робота на семінарському занятті	-	-	-	-	-
Робота на практичному занятті	10	3	30	2	20
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	-	-	-	-	-
Виконання завдань до самостійної роботи	5	3	15	3	15
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ		-			
Разом		-	75		63
Усього		138			
Максимальна кількість балів: 143 (I к., II сем.) + 138 = 281					
Розрахунок коефіцієнта: 281 / 60 = 4,68					

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Перевірка виконання студентами самостійної роботи, а також її оцінювання здійснюватиметься в процесі аудиторної роботи.

№ з/п	Зміст завдання	Критерії оцінювання
Змістовий модуль 1.		
Питання практичної роботи зі студентами		
1.	1.Охарактеризувати наукові засади вокальної та мовленнєвої методики. Визначити спільне та відмінні риси вокальної та мовленнєвої методики. 2.Обґрунтувати методику розвитку співочих навичок. Визначити, які методи впливають на формування вокального слуху. Написати в письмовому вигляді відповідь для оцінювання на google-диск корпоративного акаунту та надати посилання у вигляді online тексту, перевіривши доступ до файлу.	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. повна та деталізована відповідь у розкритті питання в повному обсязі (3 б.).
2.	1.Розкрити причини дисфонії. Визначити сутність понять «фоніатрія», «фонопедія». 2. Описати основні принципи гігієни та охорони голосу.Написати в письмовому вигляді відповідь для оцінювання на google-диск корпоративного акаунту та надати посилання у вигляді online тексту, перевіривши доступ до файлу.	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. ґрунтовна відповідь у розкритті питання в повному обсязі (3 б.).
3.	Надати методичні рекомендації по роботі зі студентами-початківцями. Написати в письмовому вигляді відповідь для оцінювання на google-диск корпоративного акаунту та надати посилання у вигляді online тексту, перевіривши доступ до файлу	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. повна та деталізована відповідь у розкритті питання в повному обсязі (3 б.).
Разом за змістовим модулем 1		15 б.
Змістовий модуль 2.		
Жанри та виконавські стилі естрадного вокалу		
4.	1. Розкрити історію створення джазу. Описати стилістичні особливості блюзу. 2. Охарактеризувати різновиди співу: рок-вокал та соул вокал. Написати в письмовому вигляді відповідь для оцінювання на google-диск корпоративного акаунту та надати посилання у вигляді online тексту, перевіривши доступ до файлу.	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. повна та деталізована відповідь у розкритті питання в повному обсязі (3 б.).
5.	Запропонувати вокальні приклади українського естрадного та автентичного співу. Написати в письмовому вигляді відповідь для оцінювання на google-диск корпоративного акаунту та надати посилання у вигляді online тексту, перевіривши доступ до файлу	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. ґрунтовна відповідь у розкритті питання в повному обсязі (3 б.).
6.	Охарактеризувати сучасні манери співу. Написати в письмовому вигляді відповідь для оцінювання на google-диск корпоративного акаунту та надати посилання у вигляді online тексту, перевіривши доступ до файлу	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. активність, ініціативність та творчий підхід в підготовці завдання (3 б.).

Разом за змістовим модулем 2	15 б.
Усього	30 б.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

У процесі модульної контрольної роботи студент в аудиторії письмово відповідає на теоретико-методичні запитання. Під час дистанційного навчання студенти проходять тестування в ЕНК. Максимальна кількість балів – 25. Викладач оцінює студента відповідно до встановлених критеріїв та шкали:

№	Критерії оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1.		
Питання практичної роботи зі студентами		
1.	Визначити спільне та відмінні риси вокальної та мовленнєвої методики.	5
2.	Обґрунтувати теорії звукоутворення (міоеластична, нейроронаксична, резонансна).	5
3.	Розкрити причини дисфонії. Визначити сутність понять «фоніатрія», «фонопедія».	5
4.	Описати основні принципи гігієни та охорони голосу.	5
5.	Розкрити основні методи роботи над інтонацією та формуванням вокального слуху.	5
Максимальна кількість балів		25
Змістовий модуль 2.		
Жанри та виконавські стилі естрадного вокалу		
1.	Продемонструвати вокально-педагогічну роботу з розспівування на 7-10 хвилин. Підбір 3-х-5-ти доцільних розспівок	5
2.	Вільна гра на інструменті (фортепіано) розспівок. Транспонування у потрібних тональностях.	5
3.	Взірцевий показ власним голосом розспівок.	5
4.	Виконавський аналіз почутого.	5
5.	Доречні методичні вказівки щодо виконання тієї чи іншої розспівки.	5
Максимальна кількість балів		25

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Форми семестрового контролю – екзамен. При дистанційному навчанні екзамен проходить на платформах Moodle, Google Meet.

Кількість балів	Критерії
35-40	Відмінне володіння теоретичними й методичними знаннями з курсу. Ґрунтовна і повна відповідь на 3 питання екзаменаційного білета або виконання 25 тестів в ЕНК. Уміння вільно виконувати практичні завдання з відповідних тем, передбачених навчальною програмою. Знання основної і додаткової літератури з дисципліни. Вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань і вмій.
30-34	Вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни. Успішне виконання практичних завдань з відповідних тем. Знання основної і додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення й оновлення знань. Наявність у відповіді студента незначних помилок.
25-29	В загальному вірно виконання екзаменаційних завдань з певною кількістю суттєвих помилок.
20-24	Вияв знань основного матеріалу курсу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності. Поверхова обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у відповіді на екзаменаційні питання, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
15-19	Відповідь студента на питання екзаменаційного білета (тести) задовольняє мінімальні вимоги з навчальної дисципліни.
10-14	Відповідь студента поверхова, знання з курсу фрагментарні, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Студент має можливість повторного складання екзамену.
1-9	Студент виявив незадовільний рівень знань та неспроможність до фахової діяльності після закінчення ВЗо (потребує обов'язкового повторного вивчення курсу).

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Розкрити поняття «постановка голосу» – «вокальна техніка» та «вокальна механіка».
2. Обґрунтувати методику розвитку співочих навичок.
3. Визначити, які методи впливають на формування вокального слуху.
4. Надати методичні рекомендації по роботі зі студентами-початківцями.
5. Розкрити історію створення джазу.
6. Описати стилістичні особливості блюзу.
7. Охарактеризувати різновиди співу: рок-вокал та соул вокал.
8. Пояснити спільні та відмінні ознаки українського естрадного та автентичного співу.
9. Охарактеризувати сучасні манери співу.
10. Описати методику Сета Ріггза та її вплив на мистецтво естрадного співу.
18. Обґрунтувати прийоми вивчення естрадного співу.
19. Коротко розкрити автобіографію та творчий шлях знаних джазових виконавців ХХ-ХХІ століть.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
A	90 - 100	Відмінно – відмінний рівень знань в межах обов'язкового матеріалу, з можливими незначними помилками. Глибоке і повне опанування змісту навчального матеріалу, в якому студент легко орієнтується, володіє понятійним апаратом, Здатний пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження.
B	82 - 89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих помилок. За повне засвоєння навчального матеріалу, володіння понятійним апаратом, орієнтування у вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань, грамотний виклад відповіді, але у змісті і формі відповіді мали місце окремі неточності (похибки).
C	75 - 81	Добре – в цілому добрий рівень знань з незначною кількістю помилок. Засвоєний навчальний матеріал, володіння понятійним апаратом, орієнтування у вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань, грамотний виклад відповіді, але у змісті і формі відповіді мали місце суттєві помилки.
D	67 - 74	Задовільно – посередній рівень знань із значною кількістю недоліків. Зазнання і розуміння основних положень навчального матеріалу, при цьому студент допускає неточності у визначенні понять та при використанні знань для вирішення практичних завдань, не вміє доказово обґрунтовувати свої судження.
E	60 - 66	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань. Не повне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії.
FX	35 - 59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання. Студент має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
F	1 - 34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань, що вимагає повторного вивчення дисципліни.

7. Навчально-методична карта дисципліни

«Методика викладання дисциплін з музичного мистецтва (методика викладання вокалу)»

Разом: 60 годин, лекційні заняття – 6 годин, практичні заняття – 10 годин, самостійна робота – 30 годин, модульний контроль – 4 години.

Модулі	Модуль 1			Модуль 2		
Назва змістового модуля	Змістовий модуль 1. Питання практичної роботи зі студентами			Змістовий модуль 2. Жанри та виконавські стилі естрадного вокалу		
Кількість балів за змістові модулі	75 б.			63 б.		
Теми	1	2	3	4	5	6
Години	9	9	7	7	7	7
Теми змістових модулів (практичні заняття) – 55 б.	Тема 1. Наукові засади вокальної та мовленнєвої методики. Розвиток співочих навичок та формування вокального слуху (10+1)*1= 11 б.	Тема 2. Деякі причини дисфоній. Поняття «фоніатрія», «фонопедія». Основні принципи гігієни та охорони голосу. (10+1)*1= 11 б.	Тема 3. Методичні рекомендації по роботі зі студентами-початківцями (10+1)*1= 11 б.	-	Тема 5. Український естрадний та автентичний спів: спільні та відмінні ознаки (10+1)*1= 11 б.	Тема 6 Сучасні манери та методики співу (10+1)*1= 11 б.
Лекції – 3 б.	1 б.	1 б.	-	Тема 4. Вивчення джазу на заняттях співу в дитячій музичній школі. Рок-вокал та соул вокал: особливості виконання. 1 б.	-	-
Самостійна робота – 30 б.	5	5	5	5	5	5

Види поточного контролю – 50 б.	МКР 25 б.			МКР 25 б.		
Підсумковий контроль	Екзамен					
Усього:	143 (I к., II сем.) + 75 + 63 = 281 Коефіцієнт: 281 / 60 = 4,68					

8. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Антонюк В. Г. (2007). Вокальна педагогіка (сольний спів) : Підручник для студентів і викладачів сольного співу. Київ : Віпол, 2007. 174 с.
2. Антонюк В. Г. (2000). Постановка голосу: Навчальний посібник. Київ: Українська ідея.
3. Антонюк В. Г. Українська вокальна школа : Монографія : 2-ге вид. Київ: Українська ідея, 2001.
4. Вправи та вокалізи (2003) : Навчально-методичний посібник. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка ; упоряд.: Е. В. Макарова, В. Г. Яковенко. Київ : [б. в.]. 58 с.
5. Гнидь Б. П. (1997). Історія вокального мистецтва : Підручник. Київ; НМАУ. 320 с.
6. Гребенюк. Н. Є. (1999). Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та музикознавчий аспекти: Монографія. Київ. НМАУ ім.. П. Чайковського.
7. Жербіна Л. М., Шоліна Г. С. (1981). Виховання професійної орієнтації в процесі індивідуальних занять з постановки голосу. Дослідження проблем професійної підготовки вчителя музики. Київ. С.25 – 32.
8. Кушка Я. С. (2010). Методика навчання співу : Посіб. з основ вокальної майстерності. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. 288 с. : іл., ноти.
9. Кулдиркаєва О. В. (2013). Основи вокальної методики : Навч.-метод. посіб. для студ. спец. „Музичне мистецтво”. Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”. 158 с.
10. Мережко Ю. В., Шепеленко Г. Б. (2020). Вокальні твори українських композиторів кінця ХІХ – початку ХХІ століття: Навч.-метод. посіб. для студентів ВЗО. Київ: Інтерсервіс, 180 с.
11. Микиша М. В. (1971). Практичні основи вокального мистецтва: підручник. Київ: «Музична Україна». 90 с.
12. Можайкіна, Н. С. Методика викладання вокалу [Текст] : Хрестоматія. Київ : Ліра-К, 2016. 215 с.

13. Олексюк О.М. (2006). Музична педагогіка: Навальний посібник. Київ : КНУКіМ. 188 с.
14. Пляченко Т.М. (2005). Методика викладання вокалу: Навчально-методичний посібник для студентів мистецького факультету («Музична педагогіка і виховання»). Кіровоград: КДПУ. 80 с.
15. Пляченко Т.М. (2006) Методика викладання вокалу: програма навчального курсу для студентів мистецького факультету: Навчальна програма, 2006.
16. Постановка голосу [Текст] : навч.-метод. посібник (2011) /А. Б. Хоменко [и др.]. ; Ніжинський ун-т ім. М. Гоголя. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя. 127 с.
17. Стахевич О. Г. (2002). Основи вокальної педагогіки. Суми : Сум. ДПУ ім. А. С. Макаренка. С. 41. – 92 с.
18. Стахевич О. Г. (2003). Сольний спів. Програма для дитячих музичних шкіл та шкіл мистецтв. Суми.
19. Юцевич Ю. Є. (1998). Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу : навчально-методичний посібник. Міністерство освіти України , Інститут змісту і методів навчання. Київ : ІЗМН, 1998. 160 с.
20. Юрко О. О. (2005). Вокальне виховання дітей та юнацтва в закладах загальної додаткової освіти. Суми. 137 с.
21. Шуляр О. Д. (2014). Історія вокального мистецтва. Частина 1. Монографія: 2-ге видання, перероблене та доповнене. Івано-Франківськ : ПНУ, 2014. 391 с.
22. Шуляр О. Д. Історія вокального мистецтва Частина 2. Монографія Івано-Франківськ : ПНУ, 2013. 360 с.

Додаткова:

1. Вілінська І. (1989). Вокалізи для середнього голосу : Навч. репертуар. Київ : Музична Україна.
2. Гмиріна С. В. (2014). Вплив вокально-технічних вправ для солістів-вокалістів на процес звукоутворення Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ХХІ століття : матер. Міжнарод. наук.-практ. конф., 16–17 жовт. 2014 р. С. 586 – 592.

3. Жербіна Л. М., Шоліна Г. С. (1981). Виховання професійної орієнтації в процесі індивідуальних занять з постановки голосу. Дослідження проблем професійної підготовки вчителя музики. Київ. С. 25 – 32.
4. Красовська Л. О. (2016). Сучасний вокал: методи навчання в різних жанрах музичного мистецтва . Культура України. Серія : Мистецтвознавство. Вип. 53. С. 100 – 106.
5. Макарова Е. В., Яковенко В. Г. (2016). Інноваційні напрями процесу вокальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва : II Міжнародна науково-практична конференція "Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття".
6. Мережко Ю. В., Петрикова О. П. (2018). Вокальний розвиток співаків-початківців у досуговій діяльності. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: зб. наук. праць (40). С. 178 – 187.
7. Мережко Ю. В., Петрикова О. П., Леонтієва С. Л. (2017). Вокально-виконавська підготовка майбутніх артистів-вокалістів у вищій школі на основі міждисциплінарної інтеграції. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, V 23 (139). С. 71 – 74.
8. Мистецтво джазу: історія, теорія, методика: навч.-метод. посіб. (2019).: для студентів муз. закл. вищ. освіти / Д. Т. Аду, О.Й. Вишнепольський, Н. В. Лебедева ; Київ. муніцип. акад. музики ім. Р. М. Глієра ; ред.- упоряд. І.А. Тимченко-Бихун, Н.А. Панова. – Київ : "LAT & K". 191 с. : нот.
9. Овчаренко Н. (2006). Основи вокальної методики : науково-методичний посібник. Кривий Ріг : Видавничий дім. 116 с.
10. Оганезова-Григоренко О. В. (2011). Теорія і практика формування професійного менталітету вокалістів у процесі фахової підготовки [Текст] : [монографія]. Одеса : Астропринт, 127 с. Библиогр. С. 106 – 127.
11. Откидач В.М. (2013). Естрадний спів і шоу-бізнес. Навчально-методичний посібник. Вінниця : Нова книга. 368 с.

12. Петрикова О. П. (2018). Навчальний вокальний репертуар як засіб формування фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Науковий часопис (24(29)). С. 38-44.
13. Прохорова Л. В. (2005). Українська естрадна вокальна школа : навч. посіб. : для студентів ВНЗ культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації : у 2 ч. Ч. 1 : Українська естрадна вокальна школа. Держ. метод. центр навч. закладів культури і мистецтв України. Вінниця : Нова книга. 103 с. : нот.
14. Сапожник О. В. (2000). Сучасна популярна естрадна музика. Київ : Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. 64с.
15. Сапожник О. В. (2002). Сучасна популярна естрадна музика. Київ: Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв. 84 с.
16. Сбітнева О. Ф. (2021). Тенденції розвитку вокальних методик у ХХ столітті. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. м. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. Вип. 1 (100). С. 193 – 201.
17. Сбітнева О. Ф. (2021). Розвиток вокальної культури майбутніх вокалістів у процесі фахового навчання. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. м. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля. № 2 (101). С. 188 – 196.

Інформаційні ресурси

<http://vocal-box.ucoz.ru/load/1-4-3>

<http://notonly.ru/popru.html>

<http://www.jourclub.ru/22/>

<http://fonogramm.net/songs/popular/1>

<http://www.notarhiv.ru/ruspesni/spisok.html>

<http://www.youtube.com/watch?v=dFfGcxphj2o&feature=relmfu>